Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
της 20ής Ιουλίου 2017 [1]

Υπόθεση C-393/16

Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne
κατά
Aldi Süd Dienstleistungs-GmbH & Co.OHG, εκπροσωπούμενη από την **Aldi Süd Dienstleistungs-GmbH,** πρώην **Aldi Einkauf GmbH & Co.OHG Süd**
παρεμβαίνουσα: **Galana NV**

[αίτηση του Bundesgerichtshof
(Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινή οργάνωση των αγορών γεωργικών προϊόντων – Προστασία των προστατευόμενων ονομασιών προελεύσεως – Έννοια των όρων "εκμετάλλευση της φήμης της ονομασίας προελεύσεως", "κατάχρηση, απομίμηση ή υπαινιγμός", "ψευδείς ή παραπλανητικές ενδείξεις" – Τρόφιμο του οποίου η ονομασία ανταποκρίνεται στην πρακτική που ακολουθεί το οικείο κοινό – Ενδεχόμενο παραπλανήσεως του οικείου κοινού ως προς τη γεωγραφική προέλευση προϊόντος»

1. Μια γερμανική αλυσίδα υπεραγορών πωλεί σορμπέ το οποίο περιέχει σαμπάνια, διανεμόμενο υπό την ονομασία «Champagner Sorbet». Είναι η εν λόγω πρακτική θεμιτή ή πρόκειται στην πραγματικότητα για εκμετάλλευση, από τον παρασκευαστή και τον διανομέα του σορμπέ, της φήμης του γαλλικού αφρώδους οίνου ο οποίος καλύπτεται από προστατευόμενη ονομασία προελεύσεως (ΠΟΠ);

2. Αυτό είναι, εν συνόψει, το ερώτημα που υποβάλλει το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) με την αίτησή του προδικαστικής αποφάσεως, βάσει της απαντήσεως επί του οποίου θα πρέπει να κριθεί αν η Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne (CIVC), η οποία υπερασπίζεται τα συμφέροντα της ΠΟΠ αυτής, ορθώς ζητεί να παύσει η πώληση του σορμπέ.

3. Σε πρόσφατες προτάσεις μου [2] υπενθύμιζα ότι το Δικαστήριο διαθέτει πλούσια νομολογία σχετικά με τις ΠΟΠ και τις προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις (ΠΓΕ). Η υπό κρίση υπόθεση τού παρέχει τη δυνατότητα να επεκτείνει τη νομολογία του στις περιπτώσεις κατά τις οποίες αφρώδης οίνος (σαμπάνια) προστατευόμενος από ΠΟΠ χρησιμοποιείται ως συστατικό –και περιλαμβάνεται στην παρουσίαση– ενός τροφίμου.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 Προτάσεις της 18ης Μαΐου 2017 στην υπόθεση EUIPO κατά Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto IP (C-56/16 P, EU:C:2017:394).

4. Προκειμένου να απαντήσει στο αιτούν δικαστήριο, το Δικαστήριο θα πρέπει να λάβει υπόψη ότι η ονομασία «Champagner Sorbet» αποτελεί, κατά το αιτούν δικαστήριο, τη συνήθως χρησιμοποιούμενη στη Γερμανία ονομασία για την περιγραφή παγωμένου επιδορπίου που περιέχει σαμπάνια. Επιπλέον, θα πρέπει να διερευνήσει την ερμηνεία ετερογενών κανόνων (των σχετικών με τις ΠΟΠ, αφενός, και με τη επισήμανση βρωσίμων προϊόντων, αφετέρου) ούτως ώστε να εξισορροπηθούν τα δικαιώματα των δικαιούχων των ΠΟΠ με εκείνα των παρασκευαστών του τροφίμου, οι οποίοι επιθυμούν την αναγραφή της συνθέσεώς του στη συσκευασία.

I. Το νομικό πλαίσιο

5. Το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) αναφέρεται τόσο στον κανονισμό (ΕΚ) 1234/2007 [3] όσο και στον κανονισμό (ΕΕ) 1308/2013 [4], ο οποίος κατήργησε τον προηγούμενο, καίτοι ο τελευταίος δεν έχει κατά χρόνον εφαρμογή εν προκειμένω. Κατ' αυτό, η ερμηνεία του κανονισμού 1308/2013 είναι αναγκαία διότι η ασκηθείσα αγωγή επί παραλείψει θα μπορούσε να παραγάγει αποτελέσματα για το μέλλον, σε χρόνο κατά τον οποίο η πραγματική κατάσταση θα πρέπει να κριθεί σύμφωνα με τον κανονισμό αυτόν.

6. Μολονότι δεν αμφισβητώ την ως άνω εκτίμηση, θα παραθέσω μόνο τις διατάξεις του κανονισμού 1234/2007, διότι αυτός είχε εφαρμογή κατά τον χρόνο των επίμαχων πραγματικών περιστατικών και διότι τα δύο κρίσιμα εν προκειμένω άρθρα (το άρθρο 118ιγ του κανονισμού 1234/2007 και το άρθρο 103 του κανονισμού 1308/2013) είναι παρόμοια. Δεν έχω καμία επιφύλαξη όσον αφορά τη mutatis mutandis εφαρμογή της ερμηνείας του πρώτου κανονισμού στον δεύτερο.

A. Κανονισμός 1234/2007

7. Το άρθρο 118ιγ («Προστασία») έχει ως εξής:

«1. Οι προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης και οι προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις δύνανται να χρησιμοποιούνται από οποιονδήποτε επιχειρηματία διαθέτει στην αγορά οίνο ο οποίος παράγεται σύμφωνα με την αντίστοιχη προδιαγραφή του προϊόντος.

2. Οι προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης, οι προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις καθώς και οι οίνοι για τους οποίους χρησιμοποιούνται οι εν λόγω προστατευόμενες ονομασίες σύμφωνα με την προδιαγραφή του προϊόντος προστατεύονται από:

α) κάθε άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση προστατευόμενης ονομασίας:

i) από συγκρίσιμα προϊόντα που δεν πληρούν την προδιαγραφή προϊόντος της προστατευόμενης ονομασίας, ή

ii) στον βαθμό που η χρήση αυτή εκμεταλλεύεται τη φήμη της ονομασίας προέλευσης ή της γεωγραφικής ένδειξης,

β) κάθε κατάχρηση, απομίμηση ή [υπαινιγμό], έστω και αν αναφέρεται η πραγματική καταγωγή του προϊόντος ή της υπηρεσίας ή εάν η προστατευόμενη ονομασία είναι μεταφρασμένη ή συνοδεύεται από εκφράσεις όπως "στυλ", "τύπος", "μέθοδος", "όπως παράγεται στ.", "απομίμηση", "γεύση", "είδος" ή άλλες ανάλογες·

3 Κανονισμός (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2007, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών και ειδικών διατάξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα (Ενιαίος κανονισμός ΚΟΑ) (ΕΕ 2007, L 299, σ. 1).

4 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 922/72, (ΕΟΚ) 234/79, (ΕΚ) 1037/2001 και (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 671).

γ) κάθε άλλη ψευδή ή παραπλανητική ένδειξη σχετική με την προέλευση, την καταγωγή, τον χαρακτήρα ή τις βασικές ιδιότητες του προϊόντος στην εξωτερική ή εσωτερική συσκευασία, το διαφημιστικό υλικό ή τα έγγραφα που αφορούν τον σχετικό οίνο και τη συσκευασία του προϊόντος στα εμπορευματοκιβώτια που ενδέχεται να δημιουργήσουν εσφαλμένες εντυπώσεις όσον αφορά την καταγωγή του·

δ) κάθε άλλη πρακτική ικανή να παραπλανήσει τον καταναλωτή όσον αφορά την πραγματική καταγωγή του προϊόντος.

3. Οι προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης ή οι προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις δεν καθίστανται κοινές στην Κοινότητα κατά την έννοια του άρθρου 118ια παράγραφος 1.

[…]»

8. Η αιτιολογική σκέψη 97 του κανονισμού 1308/2013, η οποία αποτελεί μεταγραφή της αιτιολογικής σκέψεως 32 του κανονισμού 479/2008[5], με τον οποίον υιοθετήθηκαν οι διατάξεις περί προστασίας των ονομασιών προελεύσεως που είχαν εισαχθεί στον κανονισμό 1234/2007 από τον κανονισμό 491/2009[6], έχει ως εξής:

«Οι καταχωριζόμενες ονομασίες προέλευσης και γεωγραφικές ενδείξεις θα πρέπει να προστατεύονται από χρήσεις που εκμεταλλεύονται τη φήμη των συμμορφουμένων προϊόντων. Για την προαγωγή του θεμιτού ανταγωνισμού και προς αποφυγή παραπλάνησης των καταναλωτών, η προστασία αυτή θα πρέπει επίσης να επεκταθεί σε προϊόντα και τις υπηρεσίες που δεν καλύπτονται από τον παρόντα κανονισμό, συμπεριλαμβανομένων όσων δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι των Συνθηκών.»

Β. Οδηγία 2000/13/ΕΚ[7]

9. Όσον αφορά την επισήμανση των τροφίμων, ο ισχύων κατά τον χρόνο των επίμαχων πραγματικών περιστατικών κανόνας ήταν η οδηγία που παρατίθεται στην επικεφαλίδα της παρούσας ενότητας[8]. Το άρθρο της 3, παράγραφος 1, επισημαίνει, καθ' ο μέρος ενδιαφέρει εν προκειμένω:

«1. Η επισήμανση των τροφίμων περιλαμβάνει, σύμφωνα με τους όρους και υπό την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στα άρθρα 4 έως 17, τις ακόλουθες υποχρεωτικές ενδείξεις:

1. την ονομασία πωλήσεως·

2. τον κατάλογο των συστατικών·

3. την ποσότητα ορισμένων συστατικών ή κατηγοριών συστατικών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7·

[…]».

5 Κανονισμός του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2008, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) 1493/1999, (ΕΚ) 1782/2003, (ΕΚ) 1290/2005, (ΕΚ) 3/2008 και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 2392/86 και (ΕΚ) 1493/1999 (ΕΕ 2008, L 148, σ. 1).

6 Κανονισμός του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 2009, περί τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών και ειδικών διατάξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ 2009, L 154, σ. 1).

7 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2000, για προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων (ΕΕ 2000, L 109, σ. 29).

8 Πράγματι, δεν καταργήθηκε παρά μόλις στις 13 Δεκεμβρίου 2014, ήτοι δύο έτη και πλέον μετά τον χρόνο των επίμαχων στην κύρια δίκη πραγματικών περιστατικών, με τον κανονισμό (ΕΕ) 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) 1924/2006 και (ΕΚ) 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής (ΕΕ 2011, L 304, σ. 18).

10. Το άρθρο 5, παράγραφος 1, ορίζει:

«1. Η ονομασία πώλησης ενός τροφίμου είναι η ονομασία που προβλέπεται από τις κοινοτικές διατάξεις για το τρόφιμο αυτό.

α) Ελλείψει κοινοτικών διατάξεων, η ονομασία πώλησης είναι η ονομασία που προβλέπεται από τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις που ισχύουν στο κράτος μέλος στο οποίο πραγματοποιείται η πώληση στον τελικό καταναλωτή ή στις μονάδες ομαδικής εστίασης.

Ελλείψει αυτών, η ονομασία πώλησης συνίσταται στην καθιερωμένη ονομασία που χρησιμοποιείται στο κράτος μέλος στο οποίο πραγματοποιείται η πώληση στον τελικό καταναλωτή ή στις μονάδες ομαδικής εστίασης ή σε μία περιγραφή του τροφίμου και, εφόσον είναι αναγκαίο, της χρήσης του, διατυπωμένης με επαρκή ακρίβεια ώστε να μπορεί ο αγοραστής να αντιλαμβάνεται την πραγματική φύση του προϊόντος και να το διακρίνει από άλλα με τα οποία θα ήταν δυνατόν να το συγχέει.

[…]»

11. Το άρθρο 6, παράγραφος 5, έχει ως εξής:

«Ο κατάλογος των συστατικών συνίσταται στην παράθεση όλων των συστατικών του τροφίμου, κατά σειρά ελαττούμενης περιεκτικότητος ως προς το βάρος κατά τη στιγμή της χρησιμοποιήσεώς τους στην παρασκευή του τροφίμου. Του καταλόγου προηγείται κατάλληλη ένδειξη που περιλαμβάνει τη λέξη “συστατικά”.

[…]»

12. Το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 5, ορίζει τα εξής:

«1. Η ένδειξη της ποσότητας ενός συστατικού ή μιας κατηγορίας συστατικών που χρησιμοποιήθηκε στην παραγωγή ή παρασκευή ενός τροφίμου αναγράφεται σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

[…]

5. Η ένδειξη που αναφέρεται στην παράγραφο 1 περιλαμβάνεται είτε στην ονομασία πώλησης του τροφίμου είτε ακριβώς δίπλα είτε στην ονομασία πώλησης του τροφίμου […], είτε στον κατάλογο των συστατικών σε συνδυασμό με το σχετικό συστατικό ή τη σχετική κατηγορία συστατικών.»

Γ. Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την επισήμανση των τροφίμων στα οποία χρησιμοποιούνται ως συστατικά προϊόντα με προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης (ΠΟΠ) ή προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις (ΠΓΕ)[9]

13. Το σημείο 2.1. («Συστάσεις σχετικά με τη χρήση της καταχωρισμένης ονομασίας») ορίζει τα εξής:

«1. Κατά την Επιτροπή, μια καταχωρισμένη ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ ονομασία μπορεί νομίμως να αναγράφεται στον κατάλογο των συστατικών ενός τροφίμου.

2. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή θεωρεί ότι μια καταχωρισμένη ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ ονομασία επιτρέπεται να αναγράφεται εντός ή πλησίον της ονομασίας πώλησης ενός τροφίμου το οποίο περιέχει προϊόντα με καταχωρισμένη ονομασία, καθώς και στην επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση αυτού του τροφίμου, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθοι όροι.

9 Ανακοίνωση της Επιτροπής (ΕΕ 2010, C 341, σ. 3· στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές).

– Κατ' αρχάς, θα πρέπει το εν λόγω τρόφιμο να μην περιέχει κανένα άλλο "συγκρίσιμο συστατικό", δηλαδή κανένα άλλο συστατικό το οποίο μπορεί να υποκαταστήσει, πλήρως ή εν μέρει, το συστατικό που φέρει την ΠΟΠ ή την ΠΓΕ. Για παράδειγμα, όσον αφορά την έννοια "συγκρίσιμο συστατικό", και χωρίς να πρόκειται για πλήρη κατάλογο, η Επιτροπή εκτιμά ότι ένα τυρί με διάστικτη μάζα (κοινώς: "μπλε τυρί") αποτελεί τυρί συγκρίσιμο με το "Roquefort".

– Επιπλέον, το συστατικό αυτό θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε επαρκή ποσότητα ώστε να προσδίδει ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό στο αντίστοιχο τρόφιμο. Η Επιτροπή ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την ανομοιογένεια των πιθανών περιπτώσεων, δεν μπορεί να προτείνει ένα ελάχιστο ποσοστό το οποίο θα έχει ενιαία εφαρμογή. Πράγματι, για παράδειγμα, η ενσωμάτωση ελάχιστης ποσότητας καρυκεύματος που φέρει ΠΟΠ ή ΠΓΕ σε τρόφιμο θα μπορούσε, αναλόγως της περίπτωσης, να επαρκεί για να προσδώσει ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό στο εν λόγω τρόφιμο. Αντιθέτως, η ενσωμάτωση μιας ελάχιστης ποσότητας κρέατος που φέρει ΠΟΠ ή ΠΓΕ σε τρόφιμο δεν θα προσέδιδε, κατ' αρχήν, κάποιο ουσιώδες χαρακτηριστικό στο τρόφιμο.

– Τέλος, το ποσοστό ενσωμάτωσης ενός συστατικού που φέρει ΠΟΠ ή ΠΓΕ θα έπρεπε, ιδανικά, να αναφέρεται εντός της ονομασίας πώλησης του οικείου τροφίμου ή δίπλα σε αυτή ή, τουλάχιστον, να περιλαμβάνεται στον κατάλογο των συστατικών, σε άμεση σχέση με το σχετικό συστατικό.»

II. Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς και τα προδικαστικά ερωτήματα

14. Περί τα τέλη του 2012, η Aldi Süd, εταιρία διανομής τροφίμων και λοιπών καταναλωτικών αγαθών σε υπεραγορές, διέθεσε προς πώληση προϊόν παρασκευαζόμενο από την Galana NV [10] με την ονομασία «Champagner Sorbet», το οποίο περιέχει ως συστατικό σαμπάνια σε ποσοστό 12 %. Η συσκευασία του απεικονίζεται κάτωθι:

15. Η CIVC άσκησε ενώπιον του Landgericht München (πρωτοδικείου Μονάχου, Γερμανία) αγωγή επί παραλείψει με την οποία ζητούσε να παύσει η Aldi Süd να χρησιμοποιεί την ΠΟΠ Champagne στο κατεψυγμένο προϊόν της, φρονώντας ότι τούτο συνιστούσε προσβολή της εν λόγω ΠΟΠ.

16. Η αξίωση αυτή επί παραλείψει, η οποία στηριζόταν στο άρθρο 118ιγ του κανονισμού 1234/2007, έγινε δεκτή πρωτοδίκως, αλλά απερρίφθη κατ' έφεση από το Oberlandesgericht München (εφετείο Μονάχου, Γερμανία).

17. Η CIVC άσκησε αναίρεση κατά της εφετειακής αποφάσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Αυτό κλίνει υπέρ του να δεχθεί ότι η χρήση της ΠΟΠ Champagne σε κατεψυγμένο προϊόν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1234/2007, δεδομένου ότι ο όρος «σαμπάνια» χρησιμοποιείται για εμπορικούς σκοπούς, προκειμένου να δηλώσει επιδόρπιο το οποίο δεν πληροί την προδιαγραφή προϊόντος των καλυπτόμενων από την ΠΟΠ Champagne οίνων.

10 Η Galana NV έχει παρέμβει υπέρ της Aldi Süd στην κύρια δίκη.

18. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η φήμη της ΠΟΠ Champagne μπορεί να αντανακλά θετικά στον όρο «Champagner Sorbet». Διερωτάται όμως αν υφίσταται εκμετάλλευση της ΠΟΠ, κατά την έννοια του άρθρου 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1234/2007, δεδομένου ότι ο όρος αυτός ανταποκρίνεται στις συνήθειες του κοινού όσον αφορά την ονομασία του επιδορπίου, το οποίο περιέχει σαμπάνια σε ποσότητα επαρκή ώστε να του προσδίδει ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό. Αποκλείεται επομένως το ενδεχόμενο εκμεταλλεύσεως της φήμης της ΠΟΠ αν, όπως έκρινε το εφετείο, η χρήση της δικαιολογείται από θεμιτό συμφέρον.

19. Λαμβανομένου υπόψη ότι η αγωγή της CIVC θα μπορούσε να θεμελιωθεί στο άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1234/2007, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται επίσης αν η πραγματοποιούμενη χρήση της ΠΟΠ μπορεί να συνιστά κατάχρηση, απομίμηση ή παράνομο υπαινιγμό. Προσθέτει ότι η χρήση πρέπει να είναι παράνομη και ότι, ως εκ τούτου, εφόσον εδικαιολογείτο από θεμιτό συμφέρον, θα αποκλειόταν η ύπαρξη προσβολής της ΠΟΠ.

20. Τέλος, σχετικά με το επιχείρημα της CICV ότι η Aldi Süd χρησιμοποιούσε την ένδειξη «Champagner Sorbet» με παραπλανητικό τρόπο, κατά την έννοια του άρθρου 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1234/2007, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν ο κανόνας αυτός καλύπτει μόνον τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η παραπλανητική ένδειξη δημιουργεί στο κοινό εσφαλμένη εντύπωση όσον αφορά τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή αν περιλαμβάνει και τις παραπλανητικές ενδείξεις ως προς τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του προϊόντος αυτού.

21. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Έχουν το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007, καθώς και το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013, την έννοια ότι το πεδίο εφαρμογής τους καλύπτει και τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η προστατευόμενη ονομασία προελεύσεως χρησιμοποιείται ως τμήμα ονομασίας τροφίμου το οποίο δεν ανταποκρίνεται στην προδιαγραφή προϊόντος και στο οποίο έχει προστεθεί συστατικό που ανταποκρίνεται στην προδιαγραφή προϊόντος;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Έχουν το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007, καθώς και το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013, την έννοια ότι η χρήση προστατευόμενης ονομασίας προελεύσεως ως τμήματος ονομασίας τροφίμου το οποίο δεν ανταποκρίνεται στην προδιαγραφή προϊόντος και στο οποίο έχει προστεθεί συστατικό που ανταποκρίνεται στην προδιαγραφή προϊόντος συνιστά εκμετάλλευση της φήμης της ονομασίας προελεύσεως σε περίπτωση που η ονομασία του τροφίμου ανταποκρίνεται στην ονομασία την οποία συνηθίζει το κοινό προς το οποίο απευθύνεται και το συστατικό έχει προστεθεί σε ποσότητα επαρκή ώστε να προσδίδει ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό στο προϊόν;

3) Έχουν το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007, καθώς και το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013, την έννοια ότι η χρήση προστατευόμενης ονομασίας προελεύσεως υπό τις περιγραφόμενες στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα συνθήκες συνιστά κατάχρηση, απομίμηση ή υπαινιγμό;

4) Έχουν το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007, καθώς και το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013, την έννοια ότι εφαρμόζονται μόνον σε περίπτωση ψευδών ή παραπλανητικών ενδείξεων που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν στο κοινό προς το οποίο απευθύνονται εσφαλμένη εντύπωση σχετικά με τη γεωγραφική προέλευση ορισμένου προϊόντος;»

III. Διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

22. Η διάταξη περί παραπομπής περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 14 Ιουλίου 2016.

23. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η CIVC, η Galana NV, η Γαλλική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

24. Στις 18 Μαΐου 2017 διεξήχθη επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατά την οποία παρέστησαν οι εκπρόσωποι της CIVC, της Galana NV, της Γαλλικής Κυβερνήσεως και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

IV. Συνοπτική παράθεση των παρατηρήσεων των διαδίκων

A. Επί του πρώτου ερωτήματος

25. Όλοι οι διάδικοι συμφωνούν ότι στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση. Κατά τη CIVC, οι κανόνες του δικαίου της Ένωσης προστατεύουν τις ΠΟΠ έναντι οποιασδήποτε εμπορικής χρήσεως, άμεσης ή έμμεσης, με την οποία επιδιώκεται η εκμετάλλευση της φήμης τους. Η προστασία αυτή καλύπτει τη χρήση της ΠΟΠ είτε ως τμήματος της ονομασίας προϊόντος είτε ως ονομασίας τροφίμου το οποίο δεν πληροί την προδιαγραφή προϊόντος. Επικαλούμενη την απόφαση Bureau National Interprofessionnel du Cognac[11], υποστηρίζει ότι υφίσταται άμεση εμπορική χρήση της ΠΟΠ Champagne όταν η ΠΟΠ αυτή χρησιμοποιείται, αυτούσια ή μεταφρασμένη, ως τμήμα της ονομασίας «Champagner Sorbet».

26. Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, μολονότι οι εφαρμοστέοι κανονισμοί δεν μνημονεύουν ρητώς τη χρήση των ΠΟΠ ως συστατικών, εντούτοις, η προστασία τους και η συνοχή μεταξύ των κανόνων του τομέα των οίνων και αυτών των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων την οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω κανονισμοί έχουν εφαρμογή και ως προς τη χρήση αυτή.

27. Η Πορτογαλική Κυβέρνηση προσθέτει ότι ο όρος «Champagner» αποτελεί, εν προκειμένω, το πιο σημαντικό λεκτικό στοιχείο του προϊόντος, ενώ ο όρος «sorbet» έχει γενικό χαρακτήρα, οπότε στερείται σημασίας κατά την κρίση επί της χρήσεως της ΠΟΠ.

B. Επί του δευτέρου ερωτήματος

28. Η CIVC τάσσεται υπέρ της καταφατικής απαντήσεως και στο δεύτερο ερώτημα. Υπενθυμίζει, συντασσόμενη με την Πορτογαλική Κυβέρνηση, ότι ο όρος «εκμετάλλευση» ισοδυναμεί με χρήση ή χρησιμοποίηση οποιουδήποτε πράγματος, οπότε αρκεί η εκμετάλλευση της φήμης της ΠΟΠ. Τέτοια είναι η περίπτωση του σορμπέ, το οποίο, με την προσθήκη του όρου «σαμπάνια», απολαύει της εικόνας ποιότητας ή κύρους που αποπνέει ο αφρώδης αυτός οίνος, ο οποίος προστατεύεται από την ΠΟΠ. Απορρίπτει την αναλογική εφαρμογή του άρθρου 10, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 110/2008[12], το οποίο έχει αποκλειστικώς εφαρμογή στα οινοπνευματώδη ποτά καθόσον βούληση του νομοθέτη ήταν να μην επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής του στους οίνους, εντοπίζει όμως κρίσιμα στοιχεία στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής.

11 Απόφαση της 14ης Ιουλίου 2011 (C-4/10 και C-27/10, EU:C:2011:484, σκέψη 55).

12 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2008, σχετικά με τον ορισμό, την περιγραφή, την παρουσίαση, την επισήμανση και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1576/89 του Συμβουλίου (ΕΕ 2008, L 39, σ.16).

29. Όπως η Galana NV και η Γαλλική Κυβέρνηση, έτσι και η CIVC φρονεί ότι στερείται σημασίας το γεγονός ότι η ονομασία του τροφίμου που περιέχει ορισμένη ΠΟΠ ανταποκρίνεται στη συνήθη ονομασία με την οποία το τρόφιμο αυτό είναι γνωστό στο κοινό. Αν γινόταν δεκτό το αντίθετο, θα ελλόχευε ο κίνδυνος να καταστεί η ΠΟΠ κοινή, σε αντίθεση προς ό, τι η προστασία της σκοπεί να αποτρέψει.

30. Κατά τη CIVC, είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί αν η περιεχόμενη στο σορμπέ ποσότητα σαμπάνιας επαρκεί ώστε να του προσδώσει ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό. Τούτο δεν ισχύει εν προκειμένω, καθόσον τα ουσιώδη χαρακτηριστικά της σαμπάνιας (οι φυσαλίδες της, λεπτές και μεγάλης διάρκειας, καθώς και η γεύση της, δροσιστική, φρουτώδης και ελαφρώς όξινη) δεν απαντούν στο σορμπέ. Ούτε το ποσοστό της χρησιμοποιούμενης κατά την παρασκευή του τροφίμου σαμπάνιας (12 %) δικαιολογεί τη χρήση της ΠΟΠ.

31. Κατά την Galana NV, το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1234/2007 δεν έχει εφαρμογή, καθόσον η ονομασία του σορμπέ ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, είναι σαφής και δεν παραπλανά το κοινό. Η ποσότητα σαμπάνιας που έχει προστεθεί ως συστατικό είναι αρκετή ώστε να προσδώσει στο σορμπέ ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό. Επιπλέον, το τρόφιμο ανταποκρίνεται στις κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες, σύμφωνα με την Galana NV, επιβεβαιώνουν τον ισχυρισμό της.

32. Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, η χρήση ΠΟΠ ως τμήματος της ονομασίας ενός τροφίμου δεν απαγορεύεται καταρχήν, διότι δεν ισοδυναμεί, per se, με εκμετάλλευση της φήμης της. Όπως και η Επιτροπή, τονίζει ότι η «εκμετάλλευση» σημαίνει, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τη χρησιμοποίηση η οποία παρέχει τη δυνατότητα σε επιχειρηματία να επωφεληθεί ανεπίτρεπτα από τη φήμη μιας γεωγραφικής ενδείξεως [13].

33. Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις των κατευθυντηρίων γραμμών και, ενδεχομένως, να προβεί σε στάθμιση και άλλων κριτηρίων εκτιμήσεως όπως, παραδείγματος χάριν, του κατά πόσον είναι σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας η χρήση από οικονομικό φορέα της εν λόγω ΠΟΠ, μέσω εικόνων και αναφορών, καθώς και των χρησιμοποιούμενων στη συσκευασία ή τη διαφήμιση του προϊόντος τυπογραφικών στοιχείων.

34. Κατά την Πορτογαλική Κυβέρνηση, το «Champagner Sorbet» εκμεταλλεύεται ανεπίτρεπτα το κύρος της ΠΟΠ Champagne. Οι ΠΟΠ πρέπει να προστατεύονται έναντι κάθε είδους χρησιμοποιήσεώς τους, κατά τρόπον ώστε να εμποδίζεται η εκμετάλλευση του κύρους τους· ιδίως πρέπει να αποτρέπεται η υποβάθμιση ή διάχυση της διακριτικής τους ισχύος.

35. Η Επιτροπή προτείνει να δοθεί αρνητική απάντηση στο δεύτερο ερώτημα. Τάσσεται υπέρ της συνεκτικής ερμηνείας του κανονισμού (ΕΕ) 1151/2012 [14] (ο οποίος παραπέμπει στις κατευθυντήριες γραμμές) και των κανονισμών 1169/2011 και 110/2008, ιδίως του άρθρου τους 10, παράγραφος 1, καθ' ο μέρος αφορά την μνεία οινοπνευματώδους ποτού στην ονομασία τροφίμου. Επισημαίνει ότι η χρήση της ΠΟΠ Champagne πληροί εν προκειμένω τις προϋποθέσεις αυτές και συνάδει προς το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχεία α′ και β′, καθώς και προς τα άρθρα 17, παράγραφος 1, 18 και 22 του κανονισμού 1169/2011.

13 Απόφαση της 14ης Ιουλίου 2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 και C-27/10, EU:C:2011:484, σκέψη 46), και απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 45).

14 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Νοεμβρίου 2012, για τα συστήματα ποιότητας των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων (ΕΕ 2012, L 343, σ. 1).

Γ. Επί του τρίτου ερωτήματος

36. Η CIVC προτείνει να δοθεί καταφατική απάντηση και στο ερώτημα αυτό. Κατά την άποψή της, η οποία συμπίπτει, κατ' ουσίαν, με εκείνη της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως, το «Champagner Sorbet» υπαινίσσεται την ΠΟΠ Champagne, κατά την έννοια του άρθρου 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1234/2007, ακόμη και αν η έκφραση αυτή ανταποκρίνεται στις συνήθειες του κοινού και το συστατικό προστίθεται σε επαρκή ποσότητα ώστε να προσδίδει στο σορμπέ ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό. Η έννοια του «υπαινιγμού» καλύπτει την περίπτωση κατά την οποία η ονομασία του τροφίμου περιλαμβάνει μια ΠΟΠ, παρακινώντας τον καταναλωτή να συνδέσει το εν λόγω προϊόν με το προστατευόμενο από την ΠΟΠ συστατικό.

37. Κατά την Galana NV και τη Γαλλική Κυβέρνηση, η χρήση της ΠΟΠ Champagne δεν συνιστά, εν προκειμένω, κατάχρηση, απομίμηση ή υπαινιγμό. Οι έννοιες αυτές προϋποθέτουν αντιγραφή του προϊόντος ή όρων που αντλούνται από την ΠΟΠ, ή αναφορά σε αυτήν χωρίς να πληρούνται οι απαιτήσεις της προδιαγραφής προϊόντος, ενώ στην υπό κρίση υπόθεση πρόκειται για άμεση χρήση της ΠΟΠ.

38. Κατά την Επιτροπή, η ονομασία «Champagner Sorbet» περιγράφει ηθελημένα και άμεσα τα περιεχόμενο, πράγμα που αποκλείει κάθε είδους υπαινιγμό, απομίμηση ή κατ' άλλο τρόπο ιδιοποίηση της ΠΟΠ. Η ως άνω ονομασία δεν παραπλανά τον καταναλωτή ούτε ως προς την προέλευση του σορμπέ, διότι γνωστοποιεί σαφώς ότι το προϊόν περιέχει σημαντική ποσότητα σαμπάνιας προερχόμενης από την εν λόγω γαλλική περιοχή.

Δ. Επί του τετάρτου ερωτήματος

39. Κατά τη CIVC, στο ερώτημα αυτό προσήκει αρνητική απάντηση. Κατά την άποψη τόσο της ίδιας όσο και της Γαλλικής Κυβερνήσεως, το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1234/2007 καταλαμβάνει τις ψευδείς ενδείξεις τόσο ως προς τη φύση του προϊόντος όσο και ως προς τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του.

40. Η Galana NV, όπως και η Επιτροπή, υποστηρίζουν ότι το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1234/2007 δεν έχει εφαρμογή, καθόσον αφορά αποκλειστικώς τα αμπελοοινικά προϊόντα. Επικουρικώς, εκτιμά ότι το πεδίο εφαρμογής του θα μπορούσε να επεκταθεί στις ψευδείς ή παραπλανητικές ενδείξεις που είναι ικανές να προκαλέσουν στο κοινό προς το οποίο απευθύνονται εσφαλμένη εντύπωση σε σχέση με τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος.

41. Η Πορτογαλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι ψευδείς ή παραπλανητικές ενδείξεις μπορούν να προκαλέσουν εσφαλμένη εντύπωση στο κοινό ως προς τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος και εκτιμά ότι οι ονομασίες που χρησιμοποιούν τέτοιες ενδείξεις πρέπει να απαγορεύονται.

V. Νομική ανάλυση

Α. Επί του πρώτου ερωτήματος

42. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, καταρχάς, το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1234/2007. Συγκεκριμένα, ζητεί να αποσαφηνιστεί αν αυτό καλύπτει περιπτώσεις όπως η υπό κρίση, στην οποία η ΠΟΠ Champagne αποτελεί *τμήμα* της ονομασίας ενός σορμπέ το οποίο περιέχει ορισμένη ποσότητα του αφρώδους αυτού οίνου.

43. Όλοι όσοι έχουν παρέμβει στην παρούσα διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως συμμερίζονται την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου ότι στο πρώτο ερώτημά του πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση. Οι αμφιβολίες που εκτίθενται στη διάταξη περί παραπομπής ανέκυψαν υπό την επιρροή της υποστηριζόμενης από ορισμένο τμήμα της γερμανικής θεωρίας θέσεως, κατά την οποία το άρθρο αυτό έχει εφαρμογή μόνο σε περίπτωση χρήσεως της ΠΟΠ με *πανομοιότυπη* διατύπωση. Αντιθέτως, η χρήση *παρόμοιας* διατυπώσεως εμπίπτει στο στοιχείο β′ του άρθρου 118ιγ, παράγραφος 2, του κανονισμού 1234/2007.

44. Φρονώ ότι η θέση αυτή [15] δεν μπορεί να γίνει δεκτή για διάφορους λόγους. Πρώτον, όπως παρατηρεί η Γαλλική Κυβέρνηση, το εν λόγω άρθρο προσδιορίζει το πεδίο εφαρμογής του με ιδιαιτέρως ευρύ τρόπο, κατ' αντιστοιχία προς την προστασία που επιδιώκει να παράσχει στις ΠΟΠ. Δεν θα μπορούσε να γίνει δεκτή ερμηνεία η οποία, παραδείγματος χάριν, θα απέκλειε από το πεδίο αυτό τη χρήση της μεταφράσεως ορισμένης ΠΟΠ, καθόσον θα προσέκρουε στην απαγόρευση οιασδήποτε άμεσης ή έμμεσης χρήσεως.

45. Δεύτερον, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, με την απόφαση Bureau National Interprofessionnel du Cognac [16], το Δικαστήριο έκρινε ότι η χρήση, σε σήμα, γεωγραφικής ενδείξεως, ή όρου αντίστοιχου προς μια τέτοια ένδειξη και τη μετάφρασή της, για τον προσδιορισμό προϊόντων (στην περίπτωση εκείνη, οινοπνευματωδών ποτών) που δεν ικανοποιούσαν τις σχετικές προδιαγραφές αποτελούσε *άμεση* εμπορική χρήση της γεωγραφικής αυτής ενδείξεως.

46. Τέλος, το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 1234/2007 ρυθμίζει τα των ειδών χρήσεως (άμεσης και έμμεσης) και προϊόντων (συγκρίσιμων και διαφορετικών) [17] στα οποία μπορεί να αντιταχθεί η παρεχόμενη από την ΠΟΠ προστασία. Στην περίπτωση των συγκρίσιμων προϊόντων, η ΠΟΠ μπορεί να αντιταχθεί σε αυτά κατά το μέτρο που αποκλίνουν από την προδιαγραφή προϊόντος, ενώ όσον αφορά τα μη συγκρίσιμα προϊόντα πρέπει να αποδειχθεί ότι αυτά εκμεταλλεύονται τη φήμη της ΠΟΠ. Αντιθέτως, το στοιχείο β′ –πιθανώς δε και τα δύο επόμενα– αναφέρονται σε ορισμένα είδη αθέμιτων συμπεριφορών έναντι των οποίων μπορούν να προστατεύονται οι δικαιούχοι χρήσεως των ΠΟΠ, συμφώνως προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμβάσεις στις οποίες μετέχουν η Ένωση και τα κράτη μέλη [18]. Ως προς τις χρήσεις αυτές, τεκμαίρεται η πρόθεση εκμεταλλεύσεως της εν λόγω φήμης.

47. Φρονώ, επομένως, ότι το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1234/2007 έχει εφαρμογή και, ως εκ τούτου, στο πρώτο ερώτημα προσήκει καταφατική απάντηση.

15 Αν το αντιλαμβάνομαι ορθώς, η θέση αυτή τάσσεται υπέρ μιας ερμηνείας του άρθρου 118ιγ, παράγραφος 2, του κανονισμού 1234/2007 κατά την οποία το στοιχείο α′ έχει εφαρμογή σε περίπτωση χρήσεως της ΠΟΠ υπό πανομοιότυπη μορφή με εκείνη της καταχωρίσεώς της, ενώ το στοιχείο β′ αφορά τη χρήση παρόμοιων ονομασιών, οι οποίες παρεκκλίνουν, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, από την καταχωρισθείσα ΠΟΠ. Βλ. σκέψη 29 της διατάξεως περί παραπομπής.

16 Απόφαση της 14ης Ιουλίου 2011 (C-4/10 και C-27/10, EU:C:2011:484, σκέψη 55). Καίτοι η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε σε σχέση με τον κανονισμό 110/2008, η αναλογική εν προκειμένω εφαρμογή της δεν επιδέχεται αμφιβολίες, λαμβανομένης υπόψη της ομοιότητας, τόσο γραμματικής όσο και τελεολογικής, του άρθρου 16 του κανονισμού 110/2008 με το άρθρο 118ιγ του κανονισμού 1234/2007.

17 Le Goffic, C., *La protection des indications géographiques*, εκδ. LITEC, Παρίσι, 2010, σ. 137.

18 Ας συγκριθεί το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχεία β′, γ′ και δ′, του κανονισμού 1234/2007 με το άρθρο 3 του Διακανονισμού της Λισσαβώνας σχετικά με την προστασία των ονομασιών προελεύσεως και τη διεθνή καταχώρισή τους (όπως τροποποιήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 1979) και με το άρθρο 22, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της Συμφωνίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (TRIPs), της 15ης Απριλίου 1994 (ΕΕ 1994, L 336, σ. 214), η οποία αποτελεί το παράρτημα 1 Γ της Συμφωνίας περί ιδρύσεως του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) (ΕΕ 1994, L 336, σ. 3), το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 10α της Συμβάσεως των Παρισίων για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τροποποιήθηκε το 1967 στη Στοκχόλμη.

Β. Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

48. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η χρησιμοποίηση ορισμένης ΠΟΠ ως τμήματος της ονομασίας τροφίμου, το οποίο δεν ανταποκρίνεται στην προδιαγραφή προϊόντος και στο οποίο έχει προστεθεί ορισμένο συστατικό (σαμπάνια, εν προκειμένω) που ανταποκρίνεται στην εν λόγω προδιαγραφή, εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1234/2007, οσάκις:

– η ονομασία του τροφίμου ανταποκρίνεται στις συνήθειες του κοινού προς το οποίο απευθύνεται· και

– η ποσότητα του προστιθέμενου συστατικού επαρκεί ώστε να προσδώσει στο προϊόν ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό.

49. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι ο διανομέας είχε *θεμιτό συμφέρον* να χρησιμοποιεί την ΠΟΠ Champagne, ακριβώς για τους εξής δύο λόγους: α) στη γερμανική γλώσσα και στη γερμανική γαστρονομική ορολογία ο όρος «Champagner Sorbet» αποτελεί συνήθη ονομασία ενός κατεψυγμένου επιδορπίου για την παρασκευή του οποίου χρησιμοποιείται ο γαλλικός αφρώδης οίνος· και β) το προϊόν της Galana NV περιέχει 12% σαμπάνιας, ποσότητα επαρκή ώστε να προσδώσει στο σορμπέ ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό του αφρώδους αυτού οίνου (συγκεκριμένα, τη γεύση του).

50. Το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) δεν φαίνεται να συμμερίζεται τη γνώμη του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, το οποίο, κατ' αυτό, δέχθηκε το υπό α) και β) του προηγουμένου σημείου πραγματικό χωρίς να προβεί στις αναγκαίες εκτιμήσεις επί των πραγματικών περιστατικών. Πάντως, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι τέτοιο *θεμιτό συμφέρον* ενδέχεται να απορρέει από τη νομοθεσία της Ένωσης περί επισημάνσεως [19], σε συνδυασμό με τη νομοθεσία για την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων [20].

51. Κατά συνέπεια, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να εξεταστούν οι διατάξεις σχετικά τόσο με την προστασία των ΠΟΠ όσο και με την επισήμανση των τροφίμων.

1. Επί της εκμεταλλεύσεως της φήμης της ΠΟΠ

52. Αν γίνει δεκτό (με την απάντηση στο πρώτο ερώτημα) ότι υφίσταται άμεση εμπορική χρήση, το αιτούν δικαστήριο δέχεται ότι η χρήση της ΠΟΠ Champagne θα πληρούσε, εν προκειμένω, την προϋπόθεση του άρθρου 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1234/2007 (ήτοι, θα εκμεταλλευόταν τη φήμη της συγκεκριμένης ΠΟΠ), εφόσον η εναγομένη δεν είχε θεμιτό συμφέρον για τη χρήση αυτή.

19 Συγκεκριμένα, παραπέμπει στα άρθρα 5 και 7 της οδηγίας 2000/13, η οποία ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών (βλ. σημεία 9 επ. των παρουσών προτάσεων), χωρίς να θίγεται η ερμηνευτική αξία των άρθρων 9, παράγραφος 1, στοιχείο α′, και 17 του κανονισμού 1169/2011. Ο τελευταίος κατήργησε την οδηγία 2000/13 με ισχύ από τις 13 Δεκεμβρίου 2014 και δεν έχει επομένως κατά χρόνον εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση.

20 Συγκεκριμένα, το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχεία α′ και β′, του κανονισμού 1151/2012, η αιτιολογική σκέψη 32 του οποίου παραπέμπει στις κατευθυντήριες γραμμές.

53. Αρχής γενομένης από την υπόθεση «Sekt-Weinbrand» [21], το Δικαστήριο προσδιόρισε τη λειτουργία των ΠΟΠ: να ενημερώνουν και να εξασφαλίζουν ότι το προσδιοριζόμενο με αυτές προϊόν διαθέτει πράγματι ιδιότητες και χαρακτηριστικά που οφείλονται στη γεωγραφική του προέλευση. Απαιτείτο, ήδη κατά τη δεκαετία του 1970, ένας διπλός σύνδεσμος, γεωγραφικός και ποιοτικός, ο οποίος θα επαναλαμβανόταν μεταγενεστέρως στη νομοθεσία σχετικά με τα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα [22], καθώς και στη σχετική με τον αμπελοοινικό τομέα νομοθεσία [23].

54. Σκοπός του κανονισμού 1234/2007, όσον αφορά τις ΠΟΠ οίνων, είναι να διασφαλίσει υπέρ του καταναλωτή και, υπό έτερο πρίσμα, επίσης υπέρ των δικαιούχων των αντίστοιχων ονομασιών, ότι τα προστατευόμενα προϊόντα ανταποκρίνονται σε υψηλό επίπεδο ποιότητας, επί τη βάσει της γεωγραφικής προελεύσεώς τους [24].

55. Οσάκις, για τους σκοπούς της εμπορίας ενός τροφίμου, ενσωματώνεται στην ονομασία του τροφίμου αυτού η *πλήρης* ονομασία ορισμένης ΠΟΠ, τούτο αποσκοπεί, εκ των πραγμάτων, στην εκμετάλλευση του κύρους και της φήμης της προστατευόμενης ποιότητας. Ως εκ τούτου, η συμπεριφορά αυτή πρέπει, καταρχήν, να θεωρείται αθέμιτη.

56. Θα μπορούσε, ωστόσο, να γίνει δεκτό ότι κάθε πρόσωπο που αποδεικνύει θεμιτό συμφέρον δύναται να χρησιμοποιεί, κατά την εμπορική διάθεση εμπορευμάτων τα οποία έχουν υποστεί επεξεργασία, ορισμένη ΠΟΠ ως τμήμα της ονομασίας του προϊόντος του. Το αιτούν δικαστήριο διατυπώνει το ερώτημά του, το οποίο αφορά άμεση εμπορική χρήση, με βάση ακριβώς το δίπτυχο «χρήση που εκμεταλλεύεται τη φήμη της ΠΟΠ/θεμιτό συμφέρον», κατά τρόπον ώστε, ελλείψει του τελευταίου, να υφίσταται εκμετάλλευση της φήμης.

57. Το θεμιτό συμφέρον μπορεί να απορρέει είτε από την κατοχή προγενέστερου δικαιώματος (παραδείγματος χάριν, άλλου είδους διανοητικής ιδιοκτησίας), είτε από την εκπλήρωση νόμιμης υποχρεώσεως. Ακόμη και πέραν των περιπτώσεων αυτών και εκτός του *άμεσου* εμπορικού πλαισίου, συμφωνώ με την άποψη της Γαλλικής Κυβερνήσεως ότι πρέπει να υφίστανται πεδία στα οποία η χρήση της ΠΟΠ από τρίτους είναι θεμιτή [25], ήτοι, καταστάσεις στις οποίες η χρήση της ΠΟΠ μπορεί να γίνεται δεκτή ως μια μορφή ius usus inocui [δικαίωμα χρήσεως ξένων περιουσιακών δικαιωμάτων εφόσον δεν προξενείται βλάβη στον δικαιούχο].

58. Πράγματι, ως προς άλλα είδη διανοητικής ιδιοκτησίας, το Δικαστήριο αναγνώρισε περιοχές στις οποίες η χρήση, από τρίτους, προστατευόμενων σημείων ή έργων δεν προσέβαλλε τα δικαιώματα των δικαιούχων. Έτσι, στο δίκαιο σημάτων επέτρεψε την περιγραφική χρήση προκειμένου να καταστούν γνωστά τα χαρακτηριστικά του προϊόντος που προσφέρεται προς πώληση σε δυνητικό πελάτη, ο οποίος γνωρίζει τα χαρακτηριστικά των προϊόντων που φέρουν το σήμα [26]. Δέχθηκε επίσης χρήσεις κατά τις οποίες ο καταναλωτής δεν αντιλαμβάνεται το σημείο ως ένδειξη ότι τα προϊόντα που το φέρουν προέρχονται από τη δικαιούχο του σήματος επιχείρηση [27].

21 Απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1975, Επιτροπή κατά Γερμανίας (12/74, EU:C:1975:23).

22 Βλ. εξηγήσεις ως προς το ιστορικό των ΠΟΠ στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση Γερμανία και Δανία κατά Επιτροπής (C-465/02 και C-466/02, EU:C:2005:636, σημεία 5 επ.).

23 Παραδείγματος χάριν, στις αιτιολογικές σκέψεις 27 και 32 του κανονισμού 479/2008, ο οποίος παρατίθεται στην υποσημείωση 5. Μολονότι ο κανονισμός αυτός έχει πλέον καταργηθεί, εντούτοις, το γράμμα των δύο αυτών αιτιολογικών σκέψεων απαντά, με ελαφρές αποκλίσεις, στις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού 1308/2013.

24 Υπό την έννοια αυτή, παραπέμπω στο σημείο 63 των προτάσεών μου στην υπόθεση EUIPO κατά Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto IP (C-56/16 P, EU:C:2017:394).

25 Έρχεται κατά νου ο κατάλογος εστιατορίου ο οποίος περιλαμβάνει το σορμπέ σαμπάνιας μεταξύ των επιδορπίων του ή η δημοσίευση συνταγής για την παρασκευή του. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εκπρόσωπος της Galana προέβαλε ως παράδειγμα τη διαφήμιση ποτηριών (φλάουτα) σαμπάνιας η οποία χρησιμοποιεί τον όρο αυτό.

26 Απόφαση της 14ης Μαΐου 2002, Hölterhoff (C-2/00, EU:C:2002:287, σκέψη 16). Η υπόθεση αυτή αφορούσε εμπορική διαπραγμάτευση στο πλαίσιο της οποίας ο M. Hölterhoff προσέφερε προς πώληση σε πελάτη ημιπολύτιμους και κοσμητικούς λίθους, το τρόχισμα των οποίων αποκαλούσε «Spirit Sun» και «Context Cut», σήματα τα οποία ήταν καταχωρισμένα στο όνομα ανταγωνιστή.

27 Απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2007, Adam Opel (C-48/05, EU:C:2007:55, σκέψη 24), και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση αυτή (EU:C:2006:154, σημεία 35 επ.). Η υπόθεση αφορούσε τη χρήση του λογότυπου του σήματος Opel στη γρίλια ψυγείου αυτοκινήτων-μινιατούρων τα οποία πωλούσε η AUTEC, επιχείρηση μη συνδεόμενη με την Opel.

59. Στο πεδίο των δικαιωμάτων του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, το Δικαστήριο αναγνώρισε, υπό το πρίσμα του άρθρου 5, παράγραφοι 1 και 5, της οδηγίας 2001/29/ΕΚ[28], τη νομιμότητα των αντιγράφων κρυφής μνήμης και των αντιγράφων στην οθόνη έργων προστατευόμενων από το δικαίωμα του δημιουργού·[29] των στιγμιαίων πράξεων αναπαραγωγής που συνδέονται με την ορθή λειτουργία του δορυφορικού αποκωδικοποιητή και της τηλεοπτικής οθόνης και καθιστούν δυνατή τη λήψη των εκπομπών που περιέχουν τα προστατευόμενα έργα[30] και της καταρτίσεως περιλήψεων άρθρων του Τύπου παρά την απουσία συγκαταθέσεως των δικαιούχων δικαιωμάτων του δημιουργού επί των άρθρων αυτών[31].

60. Η προσέγγιση αυτή συνάδει, κατά τα λοιπά, με διάφορες αποφάσεις του Δικαστηρίου κατά τις οποίες η εκμετάλλευση της φήμης γεωγραφικής ενδείξεως πρέπει να πραγματοποιείται κατά «τρόπο ανεπίτρεπτο»[32]. Μολονότι τούτο κρίθηκε όσον αφορά το άρθρο 16 του κανονισμού 110/2008 (περί των γεωγραφικών ενδείξεων των οινοπνευματωδών ποτών), η ομοιότητα του άρθρου αυτού με το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 1234/2007 συνηγορεί υπέρ της αναλογικής εφαρμογής της ερμηνείας αυτής στον αμπελοοινικό τομέα[33]. Επομένως, εφόσον υφίσταται θεμιτό συμφέρον, η χρήση της ΠΟΠ δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί ως *ανεπίτρεπτη*.

61. Επανερχόμενος στην υπό κρίση υπόθεση, και δεδομένου ότι η Galana NV δεν επικαλέστηκε κανενός είδους προγενέστερο δικαίωμα, είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν η χρήση της ΠΟΠ Champagne στην ονομασία του παρασκευαζόμενου από την Galana NV σορμπέ υπακούει σε νόμιμη υποχρέωση ή μπορεί να χαρακτηριστεί ως μη βλαπτική.

2. Επί του θεμιτού συμφέροντος για τη χρήση της ΠΟΠ

62. Όπως προανέφερα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τη σημασία δύο συγκεκριμένων στοιχείων, από τα οποία θα μπορούσαν να απορρεύσουν δύο αντίστοιχα θεμιτά συμφέροντα: α) η ονομασία του προϊόντος ανταποκρίνεται στις συνήθειες του κοινού προς το οποίο απευθύνεται, και β) το σορμπέ περιέχει επαρκή ποσότητα σαμπάνιας, ώστε να του προσδίδει ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό.

63. Επιβάλλεται, επομένως, η χωριστή εξέταση των δύο στοιχείων, τα οποία όμως, κατά την εκτίμησή μου, ίσως να μην αποτελούν τους μοναδικούς κρίσιμους παράγοντες προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον υφίσταται αθέμιτη εκμετάλλευση της ΠΟΠ.

α) Η ονομασία του προϊόντος η οποία περιλαμβάνει την ΠΟΠ και οι συνήθειες του κοινού

64. Όλοι οι διάδικοι, πλην της Επιτροπής, συμφωνούν ότι οι συνήθειες των Γερμανών καταναλωτών δεν νομιμοποιούν τη χρήση της ΠΟΠ Champagne κατά την εμπορική παρουσίαση του σορμπέ. Διαφορετικά η εν λόγω ΠΟΠ θα καθίστατο κοινή, ανοιχτή προς χρήση από οποιονδήποτε οικονομικό φορέα.

28 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10).

29 Απόφαση της 5ης Ιουνίου 2014, Public Relations Consultants Association (C-360/13, EU:C:2014:1195, σκέψεις 26 και 27).

30 Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2011, Football Association Premier League κ.λπ. (C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631, σκέψεις 170 έως 172).

31 Διάταξη της 17ης Ιανουαρίου 2012, Infopaq International (C-302/10, EU:C:2012:16, σκέψεις 44 και 45).

32 Αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 και C-27/10, EU:C:2011:484, σκέψη 46), και της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 45).

33 Υπό την έννοια αυτή, η αιτιολογική σκέψη 32 του κανονισμού 479/2008, ο οποίος εισήγαγε με το άρθρο του 45 το νυν γράμμα του επίμαχου εν προκειμένω άρθρου 118ιγ, αρχίζει ως εξής: «[ο]ι […] ονομασίες προέλευσης […] θα πρέπει να τυγχάνουν προστασίας κατά των χρήσεων που φαίνεται να εκμεταλλεύονται [*κατά τρόπο αθέμιτο*] τη φήμη που χαίρουν τα προϊόντα αυτά» (η υπογράμμιση δική μου).

65. Συμμερίζομαι την άποψη αυτή, καθόσον ένας από τους κύριους σκοπούς της προστασίας των ΠΟΠ οίνων είναι να αποτραπεί η μετατροπή των ΠΟΠ σε κοινές ονομασίες [34]. Η χρήση της ΠΟΠ αδιακρίτως σε προϊόντα ξένα προς αυτήν θα μπορούσε να δημιουργήσει στο κοινό την εντύπωση ότι οι χαρακτηριστικές ονομασίες των ΠΟΠ μπορούν να επεκτείνονται σε προϊόντα που έχουν παραχθεί εκτός του εδάφους στο οποίο αντιστοιχεί η ΠΟΠ. Θα ευνοείτο, κατ' αυτόν τον τρόπο, η χρήση της ΠΟΠ ως απλής κοινής ονομασίας, έστω και αν το φαινόμενο αυτό περιοριζόταν σε συγκεκριμένη χώρα. Δεν πρέπει να παροράται ότι η προστασία των ΠΟΠ πρέπει να είναι η ίδια σε όλα τα κράτη μέλη, χωρίς κατακερματισμούς απορρέοντες από τις συνήθειες των καταναλωτών σε ορισμένα από τα κράτη αυτά [35].

66. Από νομοθετικής απόψεως, οι ΠΟΠ οίνων, μετά την καταχώρισή τους, απολαύουν μόνιμης προστασίας, κατά το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 3, του κανονισμού 1234/2007, καίτοι είναι δυνατή η ανάκλησή τους. Η προστασία τους θα μπορούσε να τεθεί σε κίνδυνο, ακόμη και στα τρίτα κράτη [36], αν, μέσω της γενικευμένης χρήσεώς τους, οι ονομασίες των ΠΟΠ καθίσταντο, στην πραγματικότητα, κοινό κτήμα, δεδομένου ότι οι ονομασίες οι οποίες έχουν καταστεί κοινές δεν μπορούν να καταχωριστούν [37]. Η πρόληψη των χρήσεων που τείνουν να καταστήσουν τις ονομασίες κοινές αποκτά επομένως τον χαρακτήρα επιτακτικής ανάγκης μάλλον παρά απλής επιδιώξεως των παραγωγών προστατευόμενων από ΠΟΠ οίνων.

67. Το γεγονός ότι ο όρος «Champagner Sorbet» αποτελεί τον συνήθη όρο με τον οποίο κατονομάζεται ένα σορμπέ, σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, δεν αρκεί, επομένως, ώστε να αναγνωριστεί στον διανομέα *θεμιτό συμφέρον* δυνάμει του οποίου θα μπορούσε να συμπεριλάβει στην εμπορική παρουσίαση του προϊόντος αυτού την ονομασία της ΠΟΠ Champagne.

β) Η πρόσκτηση του ουσιώδους χαρακτηριστικού του καλυπτόμενου από ΠΟΠ συστατικού διά της χρήσεως επαρκούς ποσότητας

68. Συμμερίζομαι την άποψη της Επιτροπής ότι, εν προκειμένω, είναι αναγκαία η ερμηνεία της γενικής νομοθεσίας της Ένωσης σχετικά με την επισήμανση των τροφίμων (η οποία περιλαμβάνεται κατά κύριο λόγο στην οδηγία 2000/13 και στον κανονισμό 1169/2011 ο οποίος την κατήργησε), δεδομένου ότι το σορμπέ –το οποίο αποτελεί, προφανώς, τρόφιμο– δεν καλύπτεται από ΠΟΠ [38].

69. Κατά την οδηγία 2000/13, η επισήμανση των τροφίμων πρέπει να περιλαμβάνει «την ονομασία πωλήσεως, τον κατάλογο των συστατικών και την ποσότητα ορισμένων συστατικών […]» [39]. Ως «ονομασία πωλήσεως» [40] νοείται η προβλεπόμενη από τις εφαρμοστέες διατάξεις της Ένωσης ή, ελλείψει αυτών, από τις εθνικές διατάξεις. Αν δεν υπάρχουν ούτε εθνικές διατάξεις, υπερισχύει η «καθιερωμένη ονομασία που χρησιμοποιείται στο κράτος μέλος στο οποίο πραγματοποιείται η πώληση στον τελικό καταναλωτή».

34 Παραπέμπω στα σημεία 87 έως 89 των προτάσεών μου στην υπόθεση EUIPO κατά Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto IP (C-56/16 P, EU:C:2017:394).

35 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, έγινε αναφορά στην ανάγκη αλλαγής των ριζωμένων σε ορισμένα κράτη μέλη συνηθειών, στα οποία, μέχρι τούδε, χρησιμοποιούνταν ως κοινές οι ονομασίες που, μετά τη θέσπιση των κανόνων της Ένωσης, θα καθίσταντο αμπελοοινικές ΠΟΠ (το παράδειγμα της σαμπάνιας είναι χαρακτηριστικό). Τούτο ισχύει επίσης σε σχέση με την εξωκοινοτική προστασία των ευρωπαϊκών ΠΟΠ, μέσω διμερών ή πολυμερών συμφωνιών.

36 Καίτοι το άρθρο 12 της Πράξεως της Γενεύης του Διακανονισμού της Λισσαβώνας για τις ονομασίες προελεύσεως και τις γεωγραφικές ενδείξεις (η οποία θεσπίστηκε στις 20 Μαΐου 2015) προβλέπει επίσης μόνιμη προστασία, η συνθήκη αυτή δεν έχει ακόμη τεθεί σε ισχύ.

37 Ούτως ορίζει το άρθρο 118ια, παράγραφος 1, του κανονισμού 1234/2007, το οποίο έχει πλέον περιληφθεί στο άρθρο 101, παράγραφος 1, του κανονισμού 1308/2013.

38 Αντιθέτως, η επισήμανση των αμπελοοινικών προϊόντων διέπεται από τον κανονισμό 1308/2013, άρθρα 117 έως 123, ενώ η επισήμανση των γεωγραφικών ενδείξεων οινοπνευματωδών ποτών από τον κανονισμό 110/2008. Αμφότεροι συνιστούν lex specialis έναντι της γενικής νομοθεσίας περί τροφίμων.

39 Άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία 1, 2 και 3. Η αντίστοιχη διάταξη του κανονισμού 1169/2011, που ισχύει από 13 Δεκεμβρίου 2014, είναι το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχεία α', β' και δ'.

40 Άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/13, το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 17 του κανονισμού 1169/2011.

70. Εκ πρώτης όψεως, το «Champagner Sorbet» φαίνεται να συμμορφώνεται προς τους κανόνες περί επισημάνσεως, οπότε η Galana NV θα αποκτούσε θεμιτό συμφέρον για να κατονομάσει έτσι το τρόφιμό της. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχεία α′ και β′, του κανονισμού 1151/2012, οι καταχωρισμένες ΠΟΠ προστατεύονται και στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται ως συστατικά. Πρέπει, επομένως, να εξεταστούν τα όρια της προστασίας αυτής.

71. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2000/13[41], ο παραγωγός υποχρεούται να περιλάβει στην επισήμανση τον κατάλογο όλων των συστατικών του προϊόντος. Οσάκις το συστατικό αναγράφεται στην «ονομασία πωλήσεως» του τροφίμου (όπως εν προκειμένω), πρέπει να εκφράζεται σε ποσοστό, όπως επιτάσσει το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας[42].

72. Ούτε η οδηγία 2000/13 ούτε ο κανονισμός 1169/2011 αναφέρονται ευθέως στα συστατικά που καλύπτονται από ΠΟΠ. Προκειμένου να αντιμετωπίσει την κατάσταση αυτή και να συμβάλει στην αποσαφήνισή της, η Επιτροπή εξέδωσε το 2010 τις κατευθυντήριες γραμμές (στις οποίες παραπέμπει η αιτιολογική σκέψη 32 του κανονισμού 1151/2012). Αυτές, μολονότι στερούνται δεσμευτικής ισχύος[43], πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, καθόσον αντικατοπτρίζουν την άποψη του εν λόγω θεσμικού οργάνου.

73. Κατά τις κατευθυντήριες γραμμές, η χαρακτηριστική ονομασία ορισμένης ΠΟΠ δύναται, πέραν του προμνησθέντος καταλόγου συστατικών, να αναγράφεται «εντός ή πλησίον της ονομασίας πώλησης ενός τροφίμου το οποίο περιέχει προϊόντα με καταχωρισμένη ονομασία, καθώς και στην επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση αυτού του τροφίμου», εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που παρέθεσα στο σημείο 13 των παρουσών προτάσεων.

74. Εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια, τα οποία είναι σε θέση να εκτιμήσουν καλύτερα τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς και να προβούν στον νομικό χαρακτηρισμό τους, να αποφανθούν επί της συνδρομής των τριών αυτών προϋποθέσεων στην υπό κρίση υπόθεση. Θα περιοριστώ, επομένως, σε ορισμένες σκέψεις που θα μπορούσαν να τους φανούν χρήσιμες κατά το έργο αυτό.

75. Η πρώτη προϋπόθεση (να μην υφίστανται άλλα «συστατικά συγκρίσιμα» με εκείνο που προστατεύεται από ΠΟΠ) μπορεί ευχερώς να εκτιμηθεί και είναι αρκούντως αντικειμενική. Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι το «Champagner Sorbet» περιέχει άλλα συστατικά παρόμοια προς τον προστατευόμενο από την ΠΟΠ αφρώδη οίνο, τα οποία θα μπορούσαν να τον αντικαταστήσουν.

76. Η δεύτερη προϋπόθεση (να χρησιμοποιείται το συστατικό σε επαρκή ποσότητα ώστε να προσδίδει στο τρόφιμο ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό) είναι πιο περίπλοκη. Σε αντίθεση με τα όσα υποστηρίζει η CIVC, δεν απαιτείται τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του προστατευόμενου συστατικού να απαντούν στο τρόφιμο, αλλά να διαθέτει το τρόφιμο αυτό ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό συνδεόμενο με την ΠΟΠ[44].

41 Αντίστοιχό του είναι το μεταγενέστερο άρθρο 18, παράγραφος 1, του κανονισμού 1169/2011. Η οδηγία 2000/13 έχει, ως προς το σημείο αυτό, εφαρμογή στον αμπελοοινικό τομέα, όπως υπενθυμίζει το άρθρο 118 του κανονισμού 1308/2013.

42 Ο νομοθέτης επιφύλαξε στους παραγωγούς τροφίμων την ευχέρεια επιλογής του σημείου στο οποίο θα αναγράφεται η ποσοστιαία αναλογία του συστατικού: α) στην ονομασία πωλήσεως, β) ακριβώς δίπλα στην ονομασία αυτή, ή γ) στον κατάλογο των συστατικών. Εν προκειμένω, ο εν λόγω κατάλογος ευρίσκεται στο κάτω μέρος της συσκευασίας.

43 Οι κατευθυντήριες γραμμές επισημαίνουν ότι η εφαρμογή τους είναι προαιρετική και ότι «δεν αποτελούν νομικά δεσμευτική ερμηνεία της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις ΠΟΠ και ΠΓΕ ούτε της οδηγίας για την επισήμανση».

44 Ορθώς η Επιτροπή απέφυγε να προτείνει, με τις κατευθυντήριες γραμμές, ενιαίο ποσοστό χρήσεως. Διαφαίνεται πάντως ένας κανόνας κατά τον οποίο όσο μεγαλύτερη είναι η ποσότητα του καλυπτόμενου από ΠΟΠ συστατικού, τόσο περισσότερες οι πιθανότητες προσδόσεως του ουσιώδους αυτού χαρακτηριστικού.

77. Ούτε πάντως ο κανόνας αυτός είναι αρκούντως ασφαλής. Ο ποσοτικός παράγοντας δεν είναι πάντοτε ο πλέον λυσιτελής για την πρόσδοση ουσιώδους χαρακτηριστικού στο τρόφιμο [45]. Συνήθως, το ουσιώδες χαρακτηριστικό αποκτάται, εφόσον πρόκειται για τρόφιμα, λόγω του αρώματος και της γεύσεως που τους προσδίδει το προστατευόμενο από την ΠΟΠ συστατικό, αλλά μπορούν να υφίστανται και άλλοι σημαντικοί παράγοντες [46]. Εναπόκειται, εκ νέου, στο εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει, βάσει των προσκομισθεισών αποδείξεων [47] και της δικής του εκτιμήσεως επί των πραγματικών περιστατικών, αν η προσθήκη σαμπάνιας προσδίδει στο σορμπέ ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό, υπό την έννοια που μόλις εξέθεσα.

78. Η τρίτη προϋπόθεση παρουσιάζει περισσότερα ερμηνευτικά προβλήματα. Καταρχάς, είναι αμφίβολο κατά πόσον συμβιβάζεται με το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας 2000/13 [48]. Εν πάση περιπτώσει, η διατύπωσή της, καθόσον χρησιμοποιεί το επίρρημα «ιδανικά», τη στερεί από ισχύ, έστω και ως κατευθυντήρια γραμμή. Ο προσδιορισμός του περιεχόμενου στο τρόφιμο ποσοστού του συστατικού καθίσταται, κατά συνέπεια, παράγοντας του οποίου η σημασία πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα αυτής καθεαυτής της οδηγίας 2000/13.

79. Υπό το πρίσμα των παραδοχών αυτών, επαναλαμβάνω ότι στα εθνικά δικαστήρια εναπόκειται να κρίνουν αν το καλυπτόμενο από ΠΟΠ συστατικό το οποίο προστίθεται σε τρόφιμο τού προσδίδει ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό, με αποτέλεσμα να πρέπει να αναγράφεται στην επισήμανση του προϊόντος.

γ) Η ύπαρξη άλλων στοιχείων τα οποία συντελούν στην εκμετάλλευση της φήμης της ΠΟΠ

80. Η απάντηση στο αιτούν δικαστήριο δεν θα ήταν ολοκληρωμένη αν αρκούνταν στην απλή ύπαρξη θεμιτού συμφέροντος του διανομέα, απορρέοντος από τη συμμόρφωσή του προς τις κατευθυντήριες γραμμές, το οποίο θα του επέτρεπε να συμπεριλάβει στην επισήμανση των τροφίμων του συστατικά προστατευόμενα από ΠΟΠ.

81. Ειδικότερα, οι τρεις προϋποθέσεις που καθιερώνονται με τις κατευθυντήριες γραμμές δεν μπορούν να αποσυνδεθούν από ορισμένες έννοιες οι οποίες προηγούνται λογικά (έννοιες της καλής πίστεως και της μη παραπλανήσεως του καταναλωτή) και στις οποίες παραπέμπουν οι κατευθυντήριες γραμμές με το σημείο τους 1.1, εκθέτοντας το πλαίσιό τους.

45 Υπάρχουν, παραδείγματος χάριν, προϊόντα προστατευόμενα από ΠΟΠ, όπως ορισμένες ποικιλίες τρούφας, τα οποία, όταν ενσωματώνονται σε τρόφιμο σε μικρή ποσότητα, αναγνωρίζονται άμεσα από την οσμή και αφήνουν ένα ανεξίτηλο γευστικό ερέθισμα στον ουρανίσκο.

46 Η μνεία του συστατικού στην επισήμανση του τροφίμου, εντός της «ονομασίας πωλήσεώς» του ή δίπλα σε αυτήν, είναι επομένως δυνατή, εφόσον το τρόφιμο διαθέτει το άρωμα και/ή τη γεύση του προστατευόμενου από την ΠΟΠ συστατικού. Δεν πρέπει να αποκλείονται και άλλοι παράγοντες, όπως η υφή ή το χρώμα, οι οποίοι πάντως, κατά την άποψή μου, δεν είναι τόσοι σημαντικοί στον τομέα των τροφίμων όσο οι δυο προαναφερθέντες.

47 Σε αυτού του είδους τις διαφορές, χρήσιμες μπορούν να είναι η απόδειξη μέσω πραγματογνωμοσύνης, την οποία διενεργούν ειδικοί σε γαστρονομικά θέματα, που αποσαφηνίζουν τις ιδιότητες ενός σορμπέ σαμπάνιας, ή εκθέσεις στηριζόμενες σε έρευνες καταναλωτών προκειμένου να πιστοποιηθεί ότι η γεύση του αφρώδους αυτού οίνου είναι αισθητή στο σορμπέ. Η δικονομική πρακτική των κρατών μελών είναι ιδιαιτέρως πλούσια συναφώς: βλ., ακριβώς σε ό,τι αφορά τη σαμπάνια, την απόφαση της 15ης Μαρτίου 2013 του Cour d'appel (εφετείου) των Παρισίων, στην υπόθεση SAS Euralis Gastronomie κατά CIVC, επικυρωθείσα από το Cour de cassation (Αναιρετικό Δικαστήριο, Γαλλία) στις 25 Νοεμβρίου 2013.

48 Το άρθρο αυτό παρέχει στον παραγωγό που χρησιμοποιεί συστατικό καλυπτόμενο από ΠΟΠ τρεις επιλογές για να δηλώσει, σε μορφή ποσοστού, την ποσότητα του εν λόγω συστατικού στο τρόφιμό του (βλ. σημείο 12 των παρουσών προτάσεων). Οι κατευθυντήριες γραμμές φαίνονται πάντως να περιορίζουν τη δυνατότητα αναγραφής ενός τέτοιου ποσοστού στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το συστατικό δεν αναγράφεται εντός της ονομασίας πωλήσεως ή δίπλα σε αυτήν (έτσι αντιλαμβάνομαι την προσθήκη της λέξεως «τουλάχιστον»). Ο παραγωγός δεσμεύεται από την οδηγία 2000/13 και όχι από τις κατευθυντήριες γραμμές, οπότε διατηρεί άθικτες τις επιλογές που του προσφέρει η εν λόγω οδηγία.

82. Προκειμένου να κριθεί αν υφίσταται ανεπίτρεπτη άντληση οφέλους από την ΠΟΠ (παράνομη εκμετάλλευση της φήμης της), ασφαλώς θα πρέπει να ληφθεί καταρχάς υπόψη η ύπαρξη επαρκούς ποσότητας συστατικού προστατευόμενου από την εν λόγω ΠΟΠ, η οποία προσδίδει στο τρόφιμο ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό. Το γεγονός όμως αυτό δεν νομιμοποιεί τη χρήση της ΠΟΠ στο επίδικο σορμπέ αν υφίστανται άλλα στοιχεία (ιδίως, όσον αφορά την παρουσίαση της επισημάνσεως) εκ των οποίων προκύπτει πρόθεση εκμεταλλεύσεως του κύρους της ΠΟΠ, διά της ιδιοποιήσεως της φήμης της.

83. Εν προκειμένω, η ετικέτα την οποία βλέπει ο καταναλωτής στον οποίον προσφέρονται οι συσκευασίες «Champagner Sorbet» φέρει εκτυπωμένα, σε πρώτο πλάνο, έναν φελλό με το σύρμα που τον συγκρατεί στη φιάλη, ένα μισογεμάτο ποτήρι και ένα ποτό το οποίο κατά τα φαινόμενα είναι σαμπάνια. Στο βάθος, αλλά απεικονιζόμενη ευδιάκριτα, ευρίσκεται μια φιάλη του γαλλικού αφρώδους οίνου.

84. Φρονώ ότι η σημασία των στοιχείων αυτών δεν μπορεί να αγνοείται κατά την εξέταση του ζητήματος αν ο παραγωγός ή ο διανομέας του τροφίμου εκμεταλλεύεται τη φήμη του προστατευόμενου από την ΠΟΠ Champagne συστατικού [49]. Το εθνικό δικαστήριο μπορεί, αλλά και οφείλει, να λάβει υπόψη του τους παράγοντες αυτούς προκειμένου να κρίνει αν συντρέχει ανεπίτρεπτη εκμετάλλευση της ΠΟΠ.

85. Σκοπός του κανονισμού 1308/2013 και της οδηγίας 2000/13 [50] είναι να αποτραπεί η παραπλάνηση του καταναλωτή, ενώ το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι ο κατάλογος συστατικών της συσκευασίας δεν αρκεί, αφεαυτού, για να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η επισήμανση του προϊόντος και οι τρόποι με τους οποίους αυτή πραγματοποιείται να οδηγήσουν τον αγοραστή σε πλάνη [51].

86. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι το εθνικό δικαστήριο, προκειμένου να εκτιμήσει κατά πόσον η επισήμανση ενός προϊόντος είναι ικανή να οδηγήσει τον αγοραστή σε πλάνη, πρέπει κυρίως να βασίζεται στις προσδοκίες τις οποίες τεκμαίρεται ότι θα έχει, λαμβάνοντας υπόψη την επισήμανση αυτή, ο εν λόγω καταναλωτής ως προς την καταγωγή, την προέλευση και την ποιότητα του τροφίμου, καθόσον αυτό που έχει σημασία είναι να μην παραπλανάται ο καταναλωτής και να μην ωθείται να σχηματίσει την εσφαλμένη πεποίθηση ότι το προϊόν έχει διαφορετική καταγωγή, προέλευση ή ποιότητα από ό,τι στην πραγματικότητα [52].

87. Το αρμόδιο δικαστήριο πρέπει να εκτιμήσει κατά πόσον η χρησιμοποίηση των προαναφερθέντων γραφιστικών στοιχείων στην ετικέτα του «Champagner Sorbet» εξηγείται μόνον ως απόδειξη της προθέσεως να δημιουργηθεί μια υπέρμετρη σύνδεση με τον προστατευόμενο από την ΠΟΠ αφρώδη οίνο. Με άλλα λόγια, το δικαστήριο πρέπει να εκτιμήσει κατά πόσον ο απώτερος σκοπός της εμπορικής παρουσιάσεως του τροφίμου είναι, στην πραγματικότητα, η σύνδεσή του με τη φήμη του αφρώδους οίνου της Champagne (Καμπανίας), από την ποιότητα του οποίου επιδιώκεται να επωφεληθεί και το πωλούμενο σορμπέ.

Γ. Επί του τρίτου ερωτήματος

88. Η απάντηση επί του τρίτου και τετάρτου ερωτήματος είναι ενδεχομένως περιττή αν, βάσει της απαντήσεως επί του δευτέρου ερωτήματος, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) εκτιμήσει ότι υπήρξε ανεπίτρεπτη εκμετάλλευση της ΠΟΠ Champagne. Εν πάση περιπτώσει θα αναλύσω αμφότερα τα ερωτήματα.

49 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι διάδικοι αναγνώρισαν ότι η διαφορά της κύριας δίκης δεν περιοριζόταν στη χρήση της ΠΟΠ στην ονομασία του σορμπέ.

50 Άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο i.

51 Απόφαση της 4ης Ιουνίου 2015, Teekanne (C-195/14, EU:C:2015:361), σκέψη 38.

52 Όπ.π., σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

89. Συνοπτικά, με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα ερωτάται αν η χρήση της χαρακτηριστικής ονομασίας ορισμένης ΠΟΠ υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως συνιστά κατάχρηση, απομίμηση ή υπαινιγμό της ίδιας της ΠΟΠ.

90. Το στοιχείο β' του άρθρου 118ιγ, παράγραφος 2, του κανονισμού 1234/2007 απαριθμεί σειρά συμπεριφορών, χαρακτηριζόμενων από τον εμπορικώς αθέμιτο χαρακτήρα τους, κατά φθίνουσα σειρά ως προς την ένταση χρήσεως της ΠΟΠ, αρχίζοντας με την κατάχρηση, συνεχίζοντας με την απομίμηση και καταλήγοντας στον υπαινιγμό.

91. Η *κατάχρηση* συνίσταται στη χρήση της πλήρους ονομασίας της ΠΟΠ για παρόμοια προϊόντα. Φρονώ ότι δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση εν προκειμένω, καθόσον το σορμπέ πωλείται κατεψυγμένο, πράγμα αδιανόητο για τον οίνο [53]. Φρονώ επίσης ότι δεν υφίσταται, per se, ούτε *απομίμηση*, διότι ότι η ονομασία του «Champagner Sorbet» περιέχει αυτούσια την ΠΟΠ.

92. Δυσχερέστερη είναι η απάντηση στο ζήτημα αν μπορεί να γίνει λόγος για *υπαινιγμό*, πρόβλημα για την επίλυση του οποίου πρέπει να ληφθεί υπόψη η νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία έχει ήδη σκιαγραφήσει ορισμένα από τα νομικά χαρακτηριστικά του τρίτου αυτού είδους αθέμιτης δράσεως [54].

93. Κατά τη νομολογία αυτή, η έννοια του «υπαινιγμού» καλύπτει την περίπτωση κατά την οποία ο όρος που χρησιμοποιείται για να δηλώσει προϊόν περιλαμβάνει *μέρος* μιας ΠΟΠ, κατά τρόπον ώστε ο καταναλωτής, έχοντας προ οφθαλμών την ονομασία αυτή του προϊόντος, να ανακαλεί στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την ονομασία αυτή [55].

94. Η αναφορά στη *μερική* χρήση της ΠΟΠ απέρρευσε από τα πραγματικά περιστατικά εκάστης των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκαν οι αντίστοιχες αποφάσεις, στις οποίες ο υπαινιγμός των ΠΟΠ οφειλόταν στη μη ολοκληρωτική αλληλοεπικάλυψη των αντιπαρατιθέμενων ονομασιών ή σημάτων προϊόντων («Gorgonzola/Cambozola» [56], «Parmigiano Reggiano/Parmesan» [57] και «Verlados/Calvados» [58]).

95. Πράγματι, κατά την εξέταση, στο πλαίσιο του κανονισμού 110/2008, της περιπτώσεως σήματος που περιείχε αυτούσιο το στοιχείο «Cognac», το Δικαστήριο προτίμησε να την αντιμετωπίσει ως «υπαινιγμό» παρά ως «κατάχρηση», καίτοι αφορούσε οινοπνευματώδη ποτά που δεν πληρούσαν την προδιαγραφή προϊόντος της ΠΟΠ [59].

96. Οι συναχθείσες σε σχέση με τις ΠΟΠ των οινοπνευματωδών ποτών αρχές μπορούν να έχουν κατ' αναλογίαν εφαρμογή στον κατά το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1234/2007 υπαινιγμό [60]. Οι αιτιολογικές σκέψεις 92 και 97 του κανονισμού 1308/2013 εκθέτουν ότι η προστασία των ΠΟΠ δεν σκοπεί μόνο στην αποτροπή παραπλανητικών συμπεριφορών και στην προώθηση της διαφάνειας στην αγορά και του θεμιτού ανταγωνισμού, αλλά και στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών.

53 Η εκτίμηση θα μπορούσε, ενδεχομένως, να είναι διαφορετική αν το προϊόν έφερε διαφορετική ονομασία και δημιουργούσε στον καταναλωτή την εντύπωση ότι επρόκειτο για κατεψυγμένη σαμπάνια, η οποία μπορεί να καταναλωθεί ως σορμπέ.

54 Με τις προτάσεις μου στην υπόθεση EUIPO κατά Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto IP (C-56/16 P, EU:C:2017:394, σημεία 94 επ.), ανέλυσα, ομοίως, την έννοια του όρου «υπαινιγμός», σε συσχετισμό, στο πλαίσιο εκείνο, με τη χρήση της ΠΟΠ Porto/Port από το σήμα της Ένωσης «Port Charlotte».

55 Απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), σε συνδυασμό με το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008.

56 Απόφαση της 4ης Μαρτίου 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, σκέψη 25).

57 Απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2008, Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-132/05, EU:C:2008:117, σκέψη 44).

58 Απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35).

59 Απόφαση της 14ης Ιουλίου 2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 και C-27/10, EU:C:2011:484, σκέψη 58).

60 Όπ.π., σκέψεις 22 και 27.

97. Στην ίδια αυτή κατεύθυνση, πρέπει να λαμβάνονται επίσης υπόψη τα νομολογιακά κριτήρια τα οποία, προκειμένου να κριθεί αν υπάρχει υπαινιγμός, παραπέμπουν στην αντίληψη του μέσου Ευρωπαίου καταναλωτή που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, ως έκφανση της αρχής της αναλογικότητας [61].

98. Εκ νέου, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο (ή, κατά περίπτωση, στα πρωτοβάθμια δικαστήρια) να κρίνει, επί τη βάσει της νομολογίας αυτής, αν υφίσταται εν προκειμένω υπαινιγμός της ΠΟΠ Champagne [62]. Προς στήριξη της αποφάσεώς του μπορεί να λάβει υπόψη όχι μόνον την ονομασία του σορμπέ, αλλά και τα λοιπά στοιχεία μέσω των οποίων προσφέρεται το τρόφιμο αυτό προς πώληση, στα οποία έχω ήδη αναφερθεί.

99. Χωρίς να έχω την πρόθεση να υπεισέλθω στην αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου και υπό την επιφύλαξη ότι μόνον αυτό είναι σε θέση να εκτιμήσει πλήρως τα επίμαχα πραγματικά περιστατικά, φρονώ πάντως ότι η παρουσία των γραφιστικών αυτών στοιχείων στη συσκευασία του προϊόντος συμβάλλει σε εναργέστερο υπαινιγμό της ΠΟΠ Champagne. Με τη χρήση των εν λόγω στοιχείων, επιπλέον της ονομασίας «Champagner Sorbet», ο παρασκευαστής και ο διανομέας επιδιώκουν να φέρει ο καταναλωτής στη σκέψη του την ποιότητα και το κύρος που συνδέονται με την ως άνω ΠΟΠ και από τα οποία επιζητείται να επωφεληθεί και το σορμπέ.

Δ. Επί του τετάρτου ερωτήματος

100. Το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) ζητεί να διευκρινισθεί αν το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1234/2007 έχει εφαρμογή μόνον επί των ψευδών ή παραπλανητικών ενδείξεων που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν στο κοινό προς το οποίο απευθύνονται εσφαλμένη εντύπωση σχετικά με τη γεωγραφική προέλευση ορισμένου προϊόντος.

101. Για την καλύτερη κατανόηση του ερωτήματος είναι σκόπιμη η αναδρομή στις σκέψεις 62 επ. της διατάξεως περί παραπομπής. Εξ αυτών συνάγεται ότι η αμφιβολία ανέκυψε σε συσχετισμό με το προβληθέν από την CIVC επιχείρημα ότι η απαγόρευση των εν λόγω ενδείξεων είναι *γενική* και δεν αφορά μόνον όσες δημιουργούν στο κοινό εσφαλμένη εντύπωση ως προς τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος.

102. Το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να κλίνει υπέρ της πιο συσταλτικής ερμηνείας της διατάξεως, ήτοι υπέρ του περιορισμού της εφαρμογής της στις περιπτώσεις κατά τις οποίες με τη χρήση της ΠΟΠ δημιουργείται παραπλάνηση ή σύγχυση στο κοινό όσον αφορά την προέλευση του προϊόντος.

103. Φρονώ πάντως ότι η προστασία την οποία επιδίωξε να παράσχει στις ΠΟΠ ο κοινοτικός νομοθέτης είναι ευρεία και, εκτός της συγχύσεως ως προς την προέλευση των προϊόντων, επιδιώκει ομοίως να αποσοβηθεί ο κίνδυνος να καταστούν οι ΠΟΠ κοινές μέσω της διαχύσεως τους την οποία θα προκαλούσε η αδιάκριτη χρήση τους.

104. Το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, του κανονισμού 1234/2007 περιέχει κατάταξη των ειδών αθέμιτων συμπεριφορών στην οποία αναφέρθηκα προηγουμένως. Ενώ το στοιχείο του α′ περιορίζεται στις πράξεις εκμεταλλεύσεως της φήμης των ΠΟΠ και το στοιχείο β′ στις πράξεις που ενέχουν κατάχρηση, απομίμηση ή υπαινιγμό, το στοιχείο γ′ διευρύνει την περίμετρο προστασίας,

61 Απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψεις 26 έως 28).

62 Με τη σκέψη 31 της αποφάσεως Viiniverla, το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να «κρίνει αν η ονομασία “Verlados” για απόσταγμα μηλίτη συνιστά “υπαινιγμό” υπό την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο β′, του κανονισμού 110/2008, της προστατευόμενης γεωγραφικής ενδείξεως “Calvados”».

περιλαμβάνοντας τις «ενδείξεις» (ήτοι, τις πληροφορίες που παρέχονται στον καταναλωτή) οι οποίες απαντούν στην εξωτερική ή εσωτερική συσκευασία, ή το διαφημιστικό υλικό του προϊόντος, που, έστω και αν δεν υπαινίσσονται per se την ΠΟΠ, ενέχουν νόθευση ή εξαπάτηση όσον αφορά τον σύνδεσμο του προϊόντος με την εν λόγω ΠΟΠ.

105. Φρονώ ότι η ratio του ως άνω στοιχείου γ′ δεν αναιρείται αν η εμπορική πληροφορία του *συσχετιζόμενου* με την ΠΟΠ τροφίμου η οποία φθάνει άμεσα στον καταναλωτή είναι ικανή να του δημιουργήσει την εντύπωση ότι το προϊόν αυτό απολαύει της ίδιας προστασίας και έχει την ίδια ποιότητα με την ΠΟΠ, όταν στην πραγματικότητα αυτό δεν ισχύει. Μια ψευδής ή παραπλανητική ένδειξη μπορεί, ασφαλώς, να αφορά την προέλευση του προϊόντος, αλλά επίσης και τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του (παραδείγματος χάριν, τη γεύση του).

106. Εν συνόψει, η προστασία την οποία παρέχει η παρατιθέμενη στο τέταρτο ερώτημα διάταξη δεν περιορίζεται στις περιπτώσεις παραπλανήσεως του καταναλωτή ως προς τη γεωγραφική προέλευση ορισμένου προϊόντος.

VI. Πρόταση

107. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Bundesgerichtshof (Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία) ως εξής:

«1) Το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2007, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών και ειδικών διατάξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα, έχει εφαρμογή όταν η ΠΟΠ Champagne χρησιμοποιείται, υπό συνθήκες όπως αυτές της διαφοράς της κύριας δίκης, για να δηλώσει τρόφιμο το οποίο διατίθεται στο εμπόριο με την ονομασία “Champagner Sorbet”.

2) Το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο α′, σημείο ii, του κανονισμού 1234/2007 πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί αν το τρόφιμο “Champagner Sorbet”, το οποίο περιέχει ποσοστό 12 % σαμπάνιας, εκμεταλλεύεται κατά τρόπο ανεπίτρεπτο τη φήμη της ΠΟΠ Champagne, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εξετάσει αν υφίσταται θεμιτό συμφέρον το οποίο δικαιολογεί τη χρήση της ως άνω ΠΟΠ κατά την εμπορική παρουσίαση του εν λόγω τροφίμου. Παράγοντες που μπορούν να σταθμιστούν προκειμένου να εκτιμηθεί αν υφίσταται τέτοια είδους ανεπίτρεπτη εκμετάλλευση είναι το κατά πόσον το προστατευόμενο από την ΠΟΠ Champagne συστατικό που προστίθεται στο τρόφιμο τού προσδίδει ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό, καθώς και τα στοιχεία της συσκευασίας και της επισημάνσεως τα οποία ωθούν τον καταναλωτή να συνδέσει το προϊόν αυτό με την ΠΟΠ Champagne.

3) Το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1234/2007 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί αν το προϊόν “Champagner Sorbet” υπαινίσσεται, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, την ΠΟΠ Champagne, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να ελέγξει αν, λαμβανομένης υπόψη της ονομασίας και της εμπορικής παρουσιάσεώς του, ο μέσος Ευρωπαίος καταναλωτής, που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, οδηγείται στο να θεωρήσει ότι το εν λόγω προϊόν διαθέτει την ποιότητα και το κύρος που είναι συνυφασμένα την προστατευόμενη ονομασία.

4) Το άρθρο 118ιγ, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1234/2007 δεν έχει εφαρμογή μόνο στις ψευδείς ή παραπλανητικές ενδείξεις που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν στο κοινό προς το οποίο απευθύνονται εσφαλμένη εντύπωση σχετικά με τη γεωγραφική προέλευση ορισμένου προϊόντος.»